

**Міністерство освіти і науки
Сумський державний університет**

Рішення

**Ради із забезпечення якості вищої освіти Сумського державного
університету від 21 грудня 2023 р. з питання:
«Стан та перспективи розвитку академічної мобільності в СумДУ»**

Розглянувши питання «Стан та перспективи розвитку академічної мобільності в СумДУ», Рада із забезпечення якості вищої освіти (далі – Рада з якості) відзначає, що розвиток міжнародної академічної мобільності є одним з ключових пріоритетів Болонського процесу і, відповідно, Європейського простору вищої освіти, запорукою міжнародної інтеграції та визнання освітніх програм університету, а також ефективним інструментом залучення додаткових інтелектуальних, матеріально-технічних і фінансових ресурсів.

Після повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році, наявність в СумДУ відповідних стимулюючих засад і широкого спектру програм академічної мобільності набули ще більш значущу роль у збереженні контингенту здобувачів вищої освіти і співробітників, а також забезпечення привабливості університету для вступників.

Згідно зі стратегічним планом розвитку та стратегією інтернаціоналізації університету на 2020-2026 роки, відповідних рішень вченої ради щодо інтернаціоналізації діяльності університету, ключових показників діяльності структурних підрозділів в контексті міжнародної академічної мобільності Сумський державний університет ставить на меті наступне:

- розвиток двосторонніх програм кредитної мобільності з іноземними університетами-партнерами, удосконалення існуючих та започаткування з ними нових спільних освітніх програм та програм «подвійного диплому»;
- забезпечення наявності як мінімум однієї програми академічної мобільності для кожної освітньої програми шляхом використання наявних та запровадження нових програм, підтримки ініціативної мобільності тощо;
- широке використання можливостей стипендіальних та грантових програм (на кшталт Еразмус+, DAAD, програми ім. Фулбрайта) для залучення більш широкого кола учасників усіх категорій;
- розвиток потенціалу інститутів/факультетів та кафедр університету щодо розуміння та використання технологій міжнародної академічної мобільності; запровадження щорічного планування програм академічної мобільності як невід'ємної складової навчального процесу (стосується як здобувачів, так і викладачів); розробка механізмів включення компонентів, що пропонуються до вивчення за кордоном, до навчальних планів освітніх програм;

- розробку нових та вдосконалення існуючих внутрішніх механізмів реалізації програм академічної мобільності в університеті, у тому числі визнання та трансферу результатів, стимулювання участі у таких програмах;
- організацію додаткової підготовки студентів до участі в програмах академічної мобільності – інформаційне забезпечення, мовну підготовку, тренінги культурної адаптації тощо; поширення практики проведення семінарів щодо правил заповнення та подання заявок на стипендії і гранти з академічної мобільності на всі категорії осіб, які навчаються, на науково-педагогічних та наукових працівників;
- надання пріоритету програмам «подвійний диплом», за технологіями «включених» семестрів, «паралельного навчання» з метою досягнення показника академічної мобільності студентів 10% (кожен десятий студент щонайменше один раз за час навчання є учасником таких програм, підвищення показника академічної мобільності аспірантів до 50%; забезпечення академічної мобільності науково-педагогічних та наукових працівників на середньоєвропейському рівні;
- активне залучення до цієї діяльності студентів та аспірантів, зокрема успішних стипендіатів програм;
- удосконалення існуючих та розширення спектру освітніх та освітньо-наукових програм або їх компонентів іноземною (англійською) мовою, формування їх бренду та політики його просування;
- підготовка та отримання міжнародного визнання освітніх та освітньо-наукових програм або їх компонентів у відповідних сертифікаційних та акредитаційних агенціях; забезпечення наявності міжнародно акредитованих освітніх програм у кожному факультеті (інституті);
- розробка короткотермінових навчальних програм (окремі набори курсів) іноземними (англійською) мовами за міждисциплінарними тематиками, що користуються попитом за кордоном для залучення до СумДУ іноземних студентів, аспірантів та викладачів в рамках вхідної академічної мобільності.

Протягом останніх років в університеті було запроваджено системну роботу та здійснено низку організаційно-структурних заходів для посилення діяльності з організації академічної мобільності, зокрема:

- реорганізовано роботу управління міжнародного співробітництва (УМС) шляхом переведення в його структуру відділу інтернаціоналізації освітньої діяльності;
- забезпечено розвиток нормативної бази щодо реалізації програм академічної мобільності у відповідності до змін національного законодавства та відповідних глобальних трендів;

- вдосконалено організаційну роботу та систему обліку учасників мобільності на рівнях інститутів, факультетів і кафедр;
- посилено механізми визнання та трансферу результатів мобільності, зокрема через модернізацію відповідної документації, внесення результатів мобільності до додатків до диплому;
- забезпечено тісну співпрацю з міжнародними фондами, що пропонують стипендіальні та грантові програм з позитивною динамікою обсягу їх фінансової підтримки;
- вдосконалено систему інформаційно-консультативного забезпечення за програмами міжнародної академічної мобільності, у т.ч. через найбільш популярні соціальні мережі, нові форми взаємодії з цільовими групами (онлайн ефіри, відео-лекції, опитування тощо);
- забезпечено регулярне проведення загальноуніверситетських заходів для всіх категорій учасників (презентації програм, семінари-тренінги щодо підготовки пакету документів, лекції), ознайомчих презентацій та зустрічей в онлайн-форматі для першокурсників, з наступним індивідуальним консультуваннями та співбесідами;
- забезпечено функціонування відбіркової комісії за програмами академічної мобільності за участі профільних заступників директорів/деканів та представників студентства;
- запроваджено ефективну систему онлайн оформлення академічної мобільності;
- забезпечено проведення регулярного загальноуніверситетського опитування студентів щодо зацікавленості в академічній мобільності;
- визначено основні засади реалізації та забезпечено розвиток міжнародної віртуальної мобільності у відповідь на виклики глобальної пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення РФ в Україну в 2022р.;
- забезпечено залучення потужної підтримки з боку партнерських ЗВО щодо можливостей фізичної мобільності та доступу до ресурсів на їх базі для вимушено переміщених здобувачів і співробітників університету.

За результатами запровадження зазначених заходів, незважаючи на виклики глобальної пандемії та воєнного стану, вдалося забезпечити наступні підсумки роботи за даним напрямом у 2023 році:

- значне коло можливостей академічної мобільності для здобувачів вищої освіти і співробітників СумДУ, передусім через:
 - залучення СумДУ до зовнішніх масштабних ініціатив підтримки вищої освіти України, включаючи «Ініціативу Єднання» з університетом-побратимом в м. Ліверпуль, прийняття до Європейських Альянсів Університетів, нові інструменти від міжнародних програм, передусім Еразмус+, ДААД та NAWA,

спеціальну програму підтримки діджиталізації українських університетів від Європейської Комісії тощо;

- розширення кола пропозицій опрацьованих на рівні університету стипендіальних і грантових програм, що підтримують академічну мобільність до **87** програм у **24** країнах світу (2022р. – 76 програм у 23 країнах світу, 2021 р. – 68 програм у 23 країнах світу) зі зростанням відсотку їх використання до **70%** у 2023р. (близько 60% у 2022 та 2021 роках);
- максимальне використання інструментів грантової програми ЄС Еразмус+ за напрямом академічної мобільності – **124** стипендіати за 2023р. за всіма категоріями учасників в рамках **72** діючих проєктів у СумДУ (у 2022р. – 71 стипендіат, 60 проєктів; у 2021р. - 54 стипендіати, 50 проєктів).
- Рекордний обсяг залучених фінансових ресурсів від міжнародних фондів та партнерських закладів за кордоном для мобільності учасників від СумДУ із загальним обсягом більше **30 млн.грн** (у 2022р. – 16 млн.грн, у 2021р. – 8 млн.грн), з них з боку Університету м. Ліверпуль – 17,2 млн.грн.
- Загальна чисельність студентів-учасників програм міжнародної академічної мобільності в закордонних ЗВО терміном ≥ 1 місяць, що є показником методики рейтингу, у 2023р. склала **166** осіб (2,5% від контингенту), 2022р. - 140 осіб (2% від контингенту), у 2021р. - 34 особи (0,5% від контингенту). У 2023р. відбулось зростання даного показника в НН МІ, факультеті ІФСК, факультеті ЕЛІТ та ННІ Права.
- Загальна чисельність студентів-учасників програм міжнародної академічної мобільності в закордонних ЗВО терміном ≥ 1 семестр, що є показником методики рейтингу, у 2023р. склала **142** особи (2,2% від контингенту), у 2022р. - 136 осіб (1,9% від контингенту), у 2021р. - 38 осіб (0,4% від контингенту). У 2023р. відбулось зростання даного показника в НН МІ, факультеті ІФСК та ННІ Права.
- Залучено **359** студентів закордонних ЗВО до академічної мобільності на базі СумДУ в онлайн форматі (у 2022 р. – 178, у 2021р. – 274), з них – 269 в ННІ БіЕМ, 90 - на факультеті ІФСК.
- Загальний показник студентів-учасників програм міжнародної академічної мобільності – **946** осіб, що становить **14,26%** від загального контингенту (у 2022 р. – 716 студентів, 10,2 %; у 2021р. – 521 студент, 7,2 %), що супроводжувалося зростанням відповідного показника в усіх інститутах і факультетах, окрім ТеСЕТ (зниження майже в 2 рази). Частка учасників мобільності в контингенті структурних підрозділів перевищує цільовий показник (10%) в ННІ БіЕМ (46,7%), факультеті ІФСК (24,5%), ННІ Права (20,4%) та є нижчим за нього на факультеті ТеСЕТ (8,25%), НН МІ (6,87%) та факультеті ЕЛІТ (1,22%).

- Загальний показник аспірантів-учасників програм міжнародної академічної мобільності – **186** осіб, що становить **24,4%** від загального контингенту (у 2022 р. – 184, 22,2%; у 2021р. – 174, 33,9 %), що супроводжувалося зростанням відповідного показника лише в ННІ БіЕМ, зниженням на факультеті ТеСЕТ, НН Мі та факультеті ІФСК, збереженням минулорічного рівня в ННІ Права та факультеті ЕлІТ. Частка учасників мобільності в контингенті структурних підрозділів не перевищує цільовий показник (50%), є високою в ННІ БіЕМ (45,4%) та факультеті ТеСЕТ (32,3%), низькою на факультеті ІФСК (13,6%), ННІ Права (10,2%), НН Мі (5,7%) та факультеті ЕлІТ (2,9%).
- Загальний показник ПВС-учасників програм міжнародної академічної мобільності – **156** осіб, що становить 20,4% від загального контингенту (у 2022 р. – 125, 15,6%, у 2021р. – 195, 24,4 %), що супроводжувалося зростанням відповідного показника в ННІ БіЕМ, факультеті ТеСЕТ, НН Мі та факультеті ЕлІТ, зниженням на факультеті ІФСК та ННІ Права. Частка учасників мобільності в контингенті структурних підрозділів перевищує цільовий показник (20%) в ННІ БіЕМ (36,2%), факультеті ТеСЕТ (34,2%), ННІ Права (29,3%) та факультеті ЕлІТ (21,6%), є нижчим за нього на факультеті ІФСК (18,2%) та НН Мі (10,8%).

Позитивними прикладами є виконання кафедрами потужних проєктів з підтримки академічної мобільності за програмою ЄС Еразмус+: кафедра германської філології (ІФСК) з Ризьким технічним університетом, Латвія, кафедра комп'ютерних наук (ЕлІТ) з Університетом Савойя Мон Блан, Франція, кафедра ТМВІ (ТеСЕТ) з Технічним університетом м. Кошице, Словаччина, кафедра патанатомії (НН Мі) з Університетом Дуйсбург- Ессен, Німеччина, кафедра управління ім. О. Балацького з Університетом Екології та Управління, Польща та кафедра МЕВ (ННІ БіЕМ) з Чеським Університетом Природничих Наук м. Прага, Чехія.

Необхідно відзначити збільшення у 2023р. обсягів віртуальної мобільності за технологіями міжнародного колаборативного онлайн навчання (анг. Collaborative Online International Learning (COIL), що передбачає створення спільної навчальної програми з іноземним ЗВО за узгодженою тематикою і одночасну її реалізацію із залученням викладачів і здобувачів двох закладів) та залучення вперше студентів СумДУ до європейських мікрокредитних (сертифікатних) курсів, що набуває все більш вагомого значення в Європейському просторі вищої освіти і світі в цілому.

СумДУ (кафедра управління ім. О. Балацького, ННІ БіЕМ) першим із ЗВО України започаткував практику віртуальної академічної мобільності за форматом COIL ще у 2019р.

За результатами 2023р. в університеті реалізовувалось 20 міжнародних програм COIL (у 2022р. – 15, у 2021р. – 13).

До реалізації віртуальної академічної мобільності у 2023 році долучилися наступні структурні підрозділи СумДУ:

- ННІ БіЕМ – 10 програм (у 2022р. – 9, у 2021 – 8) за участі усіх кафедр;
- факультет ІФСК – 5 програм (у 2022р. – 2, у 2021 – 2) за участі кафедр ГФ, ЖФ, ПІСТ, іноземних мов та лінгводидактики;
- ННІ права – 3 програми (у 2022р. – 0, у 2021 – 1) за участі кафедр МЄПП, АГПФЕБ, історії;
- факультет ТеСЕТ – 2 програми (у 2022р. – 4, у 2021 – 2) із залученням кафедр ПМіТКМ, ТМВІ.

Значне підвищення рівня академічної мобільності в межах колаборативних проєктів із ЗВО-партнерами відбулося, передусім, завдяки найактивнішим координаторам спільних програм:

- ННІ БіЕМ: Галинська Ю.В., Койбічук В.В., Майборода Т.М., Мельник Л.Г., Пімоненко Т.В., Сотник І.М., Серпенінова Ю.С.
- Факультет ІФСК: Костенко А.М., Ляшенко І.В.
- ННІ права: Панкратова В.О.
- Факультет ТеСЕТ: Іванов В.О.

Нажаль, в ННІ МІ та факультеті ЕлІТ організаційна робота за даним напрямом не здійснювалась.

У підсумку, найбільш ефективна організаційна робота щодо міжнародної академічної мобільності здійснюється в ННІ БіЕМ, факультеті ІФСК, ННІ права та факультеті ТеСЕТ. Найкращі практики трансферу результатів мобільності демонструються на факультеті ІФСК.

Разом з цим, існує низка зовнішніх та внутрішніх факторів, а також показників стану міжнародної академічної мобільності в університеті, які потребують особливої уваги і відповідних організаційних зусиль:

- обмеження воєнного стану в Україні, перенесення у часі термінів реалізації академічної мобільності, заборона виїзду за кордон чоловікам;
- недостатній рівень використання можливостей програм міжнародної академічної мобільності, що опрацьовані та пропонуються в університеті – близько 30% програм не використовуються;
- недостатній рівень знання іноземних мов потенційними учасниками, що унеможливує відповідні конкурсні відбори;
- призупинення реалізації програм «подвійного диплому» із закордонними партнерами протягом останніх років у зв'язку з пандемією і воєнним станом в Україні, необхідність опрацювання можливостей їх реалізації у віртуальному форматі;

- поряд із загальним збільшенням кількості студентів-учасників міжнародної мобільності, за показниками, що мають високу пріоритетність і обліковуються міжнародними рейтинговими оцінюваннями рівень міжнародної академічної мобільності студентів є достатньо низьким і потребує окремого організаційного впливу;
- низький, порівняно з цільовим (50%), показник залучення до мобільності здобувачів рівня доктор філософії у 2023р. – 24,4%;
- критично низький показник залучення іноземних аспірантів до мобільності на базі СумДУ: у 2023р. – 2 особи в ННІ БіЕМ, у 2022р. – 3 на факультеті ІФСК, у 2021 – 47 в ННІ БіЕМ;
- неможливість залучення іноземних студентів, викладачів і науковців до фізичної участі у програмах академічної мобільності на базі СумДУ у зв'язку з воєнними діями в Україні;
- низька активність кафедр університету щодо розробки освітніх програм або їх компонентів іноземною (англійською) мовою для реалізації програм мобільності із залученням іноземних громадян, у т.ч. у віртуальному форматі;
- недостатня увага академічній мобільності на рівні груп супроводження освітніх програм, лише **48%** наявних освітніх програм СумДУ має «мобільних» здобувачів, що негативно впливає на результати зовнішнього оцінювання (акредитації) освітніх програм (ННІ Права – 75%, ННІ БіЕМ – 61%, ІФСК – 50%, ТеСЕТ – 39%, ЕлІТ – 38%, ННІ МІ – 27%);
- недостатньо розвинута система стимулювання і заохочення даного напрямку діяльності.

Виходячи з викладеного та з метою розвитку в університеті міжнародної академічної мобільності Рада з якості ухвалила:

1. Продовжити на системному рівні роботу УМС та інших загальноуніверситетських структурних підрозділів щодо залучення університету до програм міжнародної академічної мобільності та організаційного супроводу їх реалізації, зокрема у частині:

- забезпечення ефективної взаємодії з організаціями-грантодавцями відповідних програм (Еразмус+, Горизонт Європа, DAAD, NAWA, програми Американських Рад, Британської Ради, урядових стипендіальних програм закордонних країн тощо), дипломатичними представництвами іноземних держав та партнерами університету щодо розширення можливостей участі у міжнародних програмах академічної мобільності;
- здійснення заходів щодо популяризації міжнародних грантових та стипендіальних програм академічної мобільності, зокрема:

- цільове інформування та консультування відповідних категорій потенційних учасників щодо існуючих можливостей, а також заступників директорів (деканів) з міжнародної діяльності для відповідної організаційної роботи на рівні інститутів (факультетів);
- формування каталогів таких програм, створення промоційних роликів, буклетів;
- інтенсивне використання нових форм взаємодії з цільовими групами, передусім в онлайн просторі, а саме: онлайн-лекції та «прямі ефіри» щодо підготовки пакетів документів на програми, поширення інформації через україномовні та англomовні сторінки вебсайту СумДУ, соціальні мережі та месенджери СумДУ, практичні тренінги на рівні окремих інститутів (факультетів);
- збільшення аудиторії підписників акаунтів УМС в соціальних мережах Instagram, Telegram та Facebook, а також використання акаунтів в TikTok, Twitter та LinkedIn;
- подальшого розвитку двосторонніх програм обміну із стратегічними закордонними партнерами, у т.ч. з Університетом м. Ліверпуль та в рамках Європейських Альянсів Університетів, із залученням усіх категорій учасників, активне використання формату віртуальної академічної мобільності;
- загальної координації проектів грантової програми ЄС Еразмус+ за напрямом КА107 «Навчальна мобільність»: оголошення конкурсів, забезпечення відбору кандидатів, організаційний супровід та розповсюдження результатів мобільності;
- посилення роботи щодо залучення іноземних здобувачів освіти та викладачів в рамках програм віртуальної академічної мобільності;
- посилення внутрішніх мотиваційних механізмів для даного напряму роботи.

Відповідальні: начальник УМС Кириченко К.І., керівник ГМПAM Шечкова К.В.

Термін виконання – постійно.

- запровадження цілеспрямованої роботи зі здобувачами ступеня доктора філософії через проведення семінарів і тренінгів щодо наявних можливостей міжнародної академічної мобільності, умов програм та підготовки відповідних пакетів документів.

Відповідальні: начальник УМС Кириченко К.І., начальник ННЦ ПКВК Бойко А.О., керівник ГМПAM Шечкова К.В.

Термін виконання – 31.12.2024р.

- проведення спільно з центром забезпечення якості вищої освіти загальноуніверситетського опитування студентів з питань академічної мобільності; започаткування практики опитування здобувачів ступеня доктора філософії.

Відповідальні: начальник УМС Кириченко К.І., начальник ЦЗЯВО Люта О.В.

Термін виконання – 31.12.2024р.

- розробки та впровадження програм «подвійного диплому», у т.ч. у віртуальному форматі; організаційно-методичної підтримки кафедр університету, що реалізують або планують таку форму співпраці; запровадження програм «подвійного диплому» за освітнім рівнем підготовки доктора філософії;
- посилення інтернаціоналізації освітніх програм СумДУ, що передбачає програмно-орієнтовані заходи з інтеграції програм мобільності та залучення іноземних викладачів, реалізацію окремих освітніх компонентів у форматі віртуальних класів за програмами COIL;
- формування засад, розробки та пілотної реалізації мікрокредитних (сертифікатних) програм спільно із закордонними партнерами;
- розвитку внутрішньої (на національному рівні) академічної мобільності, передусім через діяльність СумДУ в рамках Альянсу Українських Університетів.

Відповідальні: проректор з НПП Школьник І.О., начальник УМС Кириченко К.І., начальник ННЦ ПКВК Бойко А.О.

Термін виконання – постійно.

- продовження практики включення в програму підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних працівників університету семінари з питань організації міжнародної академічної мобільності, у т.ч. з використанням технологій COIL.

Відповідальні: директор департаменту по роботі з персоналом та підготовці науково-педагогічних кадрів Циганюк Д.Л., начальник УМС Кириченко К.І.

Термін виконання – 30.06.2024р.

- актуалізації цільової комплексної програми «Мовна політика та її реалізація, у тому числі через підвищення рівня володіння іноземними мовами студентами та співробітниками як один із чинників успішності університету у міжнародному науково-освітньому просторі» відповідно до сучасних вимог організації освітнього процесу із врахуванням умов та обмежень, викликаних військовим станом.

Відповідальні: перший проректор Леонов С.В., проректор з НПП Школьник І.О., начальник УМС Кириченко К.І.

Термін виконання – 30.06.2024р.

2. Керівникам інститутів, факультетів і кафедр університету забезпечити:

- участь заступників директорів (деканів) з міжнародної та інших напрямів

діяльності у заходах університетського рівня щодо розвитку академічної мобільності з послідуючою організаційно-консультаційною роботою на кафедрах та інших підрозділах інститутів (факультетів), визначення форматів регулярних заходів для підготовки та залучення здобувачів і співробітників до міжнародної мобільності.

- Аналіз освітніх та освітньо-наукових програм на предмет їх інтернаціоналізації, що включає можливості академічної мобільності здобувачів і викладачів, залучення іноземних громадян до навчання і викладання, організації віртуальних програм навчання і стажування спільно із закордонними партнерами, наявність англомовних компонентів. Забезпечення наявності «мобільних» здобувачів на 100% програм з пріоритетом для тих, що підлягатимуть зовнішній оцінці (акредитації) протягом 2024 року.
- Аналіз наявних партнерств у країнах ЄС, відповідне контактування для спільної подачі проєктів на конкурси програми Еразмус+ KA1, забезпечення щонайменше 3 відповідних заявок від кожної кафедри (дедлайн – 20.02.2024).
- Запровадження інноваційних форм академічної мобільності, передусім за технологіями COIL в усіх кафедрах університету через визначення переліку викладачів та тематик для відповідної роботи, формування відповідного англомовного навчального контенту, створення відповідних спільних програм з іноземними партнерами.
- Надання пріоритету довготерміновим програмам мобільності (згідно міжнародних рейтингів – не менше 1 місяця та не менше 1 семестру) під час домовленостей з іноземними партнерами.
- Розробка програм «подвійного диплому» із закордонними партнерами, у т.ч. у віртуальному або гібридному форматах з використанням досвіду існуючих тривалих програм академічної мобільності.
- Аналіз рівня знання іноземних мов серед здобувачів вищої освіти і співробітників, сприяння розвитку мовних навичок відповідних категорій, формування резервних списків осіб, які є потенційними учасниками програм академічної мобільності, цілеспрямована робота з ними.
- Розробка англомовних освітніх та освітньо-наукових програм та/або їх компонентів з метою залучення іноземних студентів, аспірантів і викладачів.
- Вдосконалення внутрішніх механізмів планування, визнання та трансферу результатів академічної мобільності, орієнтація на спорідненість програм навчання при мобільності здобувачів вищої освіти; залучення гарантів освітніх програм до процедур визнання результатів навчання та перезарахування окремих компонентів освітніх програм; запровадження відповідного обліку на рівнях інститутів (факультетів) і кафедр.
- Використання потенціалу іноземних вчених, що залучені до науково-освітньої

діяльності на базі СумДУ для розширення контактів із закордонними партнерами, безпосередньої роботи над підготовкою спільних програм академічного обміну.

Відповідальні: декани факультетів і директори інститутів, заступники деканів факультетів і директорів інститутів з міжнародної діяльності, завідувачі кафедр.

Термін виконання – постійно.

Голова ради з якості

Анатолій ВАСИЛЬЄВ

Вчений секретар

Ольга ДЕЙНЕКА